

**НАЦИОНАЛЕН СТУДЕНТСКИ КОНКУРС
ЗА НАЙ-ДОБРА РАЗРАБОТКА НА ТУРИСТИЧЕСКА ТЕМАТИКА НА
МТИ „КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ 2015“ – ВЕЛИКО ТЪРНОВО**

НА ТЕМА:

***„КАКВО НЕ ДОСТИГА ЗА ПО-ДОБРОТО РАЗВИТИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ
ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ?“***

Изготвил:

Елена Колева Господинова

Тракийски университет – Стара Загора, Стопански факултет,

Бакалавърска програма „Регионална икономика“, III курс,

Факултетен номер: 50101000 339

България – страна разположена на почти 111хил. км², с изключително разнообразен и начупен релеф. Място, на което може да се събудиш в планината и да заспиш на морето. Множеството ни планини, с разнообразна морфоструктура, предлагат на желаещите различни видове забавления, като: ски, сноуборд, високопланински туризъм, маунтинбайк, парапланеризъм, ловен туризъм, скално и ледено катерене, спелеология, ориентитане и много др.

Във всяко кътче на страната, всеки ще намери по нещо за себе си.

Какво има в България?

Черноморското ни крайбрежие се простира на източната ни граница с дължина 374км. Тръгвайки от север на юг, човек ще се изненада от природния потенциал, с който разполага нашата страна. Северните ни скалисти брегове, които крият множество водни пещери, нямат нищо общо с южните ни златни пясъци, блъскащи се в горите на Странджа.

Какво се случва на Балкана? Или по друг начин казано Главната Старопланинска верига, част от Алпо-хималайската планинска система, разделяща Северна от Южна България.

Стара планина е дом е на множество защитени животински и растителни видове, записани в Червената книга. А скалните образувания и феномени, могат да оставят всеки без дъх. Та кой няма да ахне при вида на очите в пещерата Проходна, Белоградчишките скали, пещерата Леденика или Съева дупка, а рисунките в Магурата или крепостта Баба Вида?

Ами защо тогава, мястото на което се намират повечето от изброените обекти е известно като „Северозападна регион“?

Да, говорим точно за Северозападна България. Място, на което ако отидеш в началото на януари, на хижа „Леденика“ и решиш на следващия ден да тръгнеш по краткия път за хижа „Пършевица“, гарантирано ще се изгубиш, благодарение на картите и табелите по пътя. След което ще са ти нужни 15 часа обикаляне с кола и пеша из Своге, Враца, Лютидол, Злидол, Очиндол, Ботевград, дори и в Чипровския манастир няма да се съгласят, да ви приютят. Ако случайно видите сравнително голям зелен хотел, с изгасени светлини, в центъра на Своге, не спирайте, пълен е, или поне така казаха на нас двама човека, пушейки цигари, в голямата празна столова. Накрая спасение ще намерите, в един хотел в Мездра, но само ако се измолите на рецепционистката да ви пусне 10 души в стая за 80лв. нощувката (защото по-евтино няма), с едно легло, диван и два фотьойла, при условие, че в 6,30 сутринта вече трябва да сте изчезнали (за да не разберат шефовете на хотела).

Разбира се всяка монета си има две страни. За едната вече говорихме, нека да видим и другата.

Ако не се бяхме лутали 15 часа из дадения регион, едва ли някога щях да видя Ритлите, костницата и любимото кътче на Вазов в Чипровския манастир, Искърския пролом, връх Околчица, село Вещица или как дядо Йоцо гледа покрайнините на Враца.

Кога ли друг път щях да опитам баница с люти чушки или с кайма, което се оказва една от любимите закуски на врачанци?

Сега разбирам, защо едно от най-любимите места на Иван Вазов в България е точно там.

Та, какво не достига за по-доброто развитие на вътрешния туризъм у нас?

Всички знаем за лукса по Слънчев бряг, за лъскавите хотели и all inclusive – а. Там определено можеш да намериш много неща, но не и почивка, красива гледка или спокойствие. Трябва да си приготвим три месечни заплати, за 5 дни на такъв черноморски курорт, за да гледаме стаята на съседа по хотел и да се бутаме с други хора по плажа, само и само за да успеем да си постелим кърпата.

Разбира се, освен в Слънчев бряг, човек може да курортува на много други места - Созопол, Свети Влас, Несебър и т.н. Това обаче няма да го улесни, тъй като ще се наложи да се научи, как се бяга между коли и автобуси, шофиращи назад, карайки още и още туристи. И из между тази цялата олелия, лъскавите магнитчета, шапки, джапанки и висулки, все в крещящо розови, зелени и жълти цветове, човек може да забрави, че се намира в град, включен в списъка на световно културно наследство на ЮНЕСКО.

Защо искаме да привличаме чуждестранните туристи, като им предлагаме кич, строящи се хотели, бръмчащи трактори и автобуси?

Природата в България ни е дарила с толкова много красота, каквато няма в цяла Европа, и то на такава малка площ. Дори не трябва да плащаме за нея. Единственото, което трябва да правим, е да я съхраним, а не да строим хотел върху последните останали дюни в Европа. Какво се случи с плажа на Корал или Иракли, който вече се нарича плаж „Вая“ и където може да се срещнат последен модел джипове. Къде отиде Германката? Това ли следва с Шкорпиловци, Кара дере, Липите, Тюленово и още много други? Хотел след хотел...

А какво се случва ако случайно караш ски или сноуборд? Ами почти същата работа, само дето, може би ще ти трябват малко повече пари, за малко по-малко време. Не забравяйте все пак за лифт картата, която е 58лв. на ден, ако искаш да караш по хубави, широки и добре обработени писти и цените в евро, които са доста по-често срещани, може би за да се почувствате като в Алпите. Но все пак си оставате в България.

Ако разбира се, не сте много платежоспособни и често търсите промоции по магазините, пакети за почивка или въобще не ходите на почивка, както са повечето българи, по-евтини варианти има.

Един от тях се нарича Безбог. Това е име на връх и хижа, все лесно достъпни, ако стигнете преди лифтът да спре да работи. Макар и да се шегуваме, че на Безбог е безбожно скъпо, то не е така. Цените са поносими спрямо нашите стандарти на живот. Това местенце се намира в Пирин, близо до град Добринище и Банско. Дори опасно близо до Банско.

Там също има лифт, също има писти, но почти на двойно по-ниски цени от известните ни курорти. А за невероятните гледки, дори няма смисъл да говорим. Просто е безбожно красиво!

Нека сега да видим какъв е проблемът.

Ако сте от Стара Загора (както аз) и трябва да изминете около 250 км с влак, настройте се за дълго пътуване с времетраене 11 часа и 36 минути (поне според разписанията на BDZ), плюс смяна на 3 влака. Чудите се, защо 250 км. ще пътувате почти 12 часа? Защото на гара Септември имате 4 часа престой, който разбира се е в часовата рамка 23:14ч.- 02:30ч. Време, в което определено Септември спи. Ако сте късметлии и случайно някой от трите влака не закъснее с повече от поносимото време, ще сте точно когато трябва в Добринище. Сега следва обаче, да измислите как да се придвижите от гр. Добринище до хижа Гоце Делчев, където е лифтът за така желаната крайна точка. Уловката е, че няма градски транспорт. Дори децата, които са от Добринище и учат в Банско, пътуват на автостоп. Не забравяйте също, че носите раница, ски или сноуборд, обувки за ски или сноуборд, храна за 5 дни и ако сериозно сте се объркали – спален чувал.

Сега вече започваме с вариантите.

Един от тях е и вие като децата, да махате на стоп, за да стигнете до хижата, друг е да седнете на центъра на Добринище и да се надявате, че някой познат с кола или ще мине случайно, или пък друг познат, ще дойде от хижата, за да ви прибере. Следващият поред вариант е, да се обадите на някой човек от Добринищите, който предлага превозваческите си услуги, разбира се съвсем тайно от общината, и пригответе между 10 и 15 лв. на човек (почти толкова, колкото сте дали за билет в БДЖ, за да стигнете до Добринище). Ако имате късмет, ще дойде някой сравнително по-млад човек и съвсем цивилизовано ще ви закара, а ако не - бъдете готови 5 човека да се сместите в оранжева Шкода, която най-вероятно ще ви остави някъде по пътя. Не забравяйте багажът, който носите, дъските и ските, и че все пак шофьорът, който не е първа младост, трябва да седне някъде.

Иначе накратко казано, намерете си кола, с която да изминете разстоянието Стара Загора – хижа Гоце Делчев.

До тук, мисля, че изброих няколко проблемни момента, които биха попречили за по-доброто развитие на вътрешния туризъм.

Но нека всъщност уточним какво означава думата „тузиръм“? Това е пътуване с цел отдих и почивка, която спомага за обогатяване на културата и езиковите знания на пътуващите, както и за по-доброто социално и икономическо състояние на дадения регион.

Времето, прекарано в път, трябва да е спокойно, приятно и да ти доставя удоволствие, а не да се чудиш, коя дупка по пътя е по-малка, за да минеш през нея, докато спътниците ти са заети да гледат табелите по пътя, защото все пак ти мериш дупките.

Пътуването във влак пък от друга страна си има своя чар и няма как да не се сетим за онази лека нотка на романтика, която съпровожда неговите пътници.

Да, но много хора, може би, тук ще възкликнат: Абе ти кога скоро си пътувала с БДЖ, че и за романтика да ми говориш?! И са прави.

Влаковете в България са в изключително окаяно състояние. И не говоря само за мръсните седалки, пращните стъкла, през които трудно можеш да видиш, че навън е изключително красиво или за тоалетната, в която по-добре да не ходиш. Имам предвид и разписанията, които порядъчно не се спазват. В коя друга страна, влакът ти би имал закъснение 3 часа, защото няма локомотив?!

Жал ми е ставало и за чуждестранните туристи, които решат да използват железопътния транспорт. Първо, че все ще се намери някоя леличка на гарата, която най-вероятно ще им се скара за това, че не е тя виновна, че те не разбират български и второ, че се налага да стават с багажа на всяка спирка, за да проверят, дали това е мястото, на което трябва да слизат. Много вероятно е на така желаната крайна точка, единственото което да видят е една порутена постройка, по която нищо да не личи, че това е тяхната спирка. Липсата на табели също спомага за объркването. Такъв пример ще дам с гара Бачо Киро, намираща се в непосредствена близост до Дряновския манастир и съответно пещерата „Бачо Киро“, където човек съвсем спокойно може да пропусне, да слезе от влака.

Но пък на много от чужденците, може да им се струва екзотично преживяване пътуването с влак и показвайки на приятели снимките, да казват, че освен в България са минали и през Индия.

България е сравнително малка страна с железопътни линии и на най-чудните места. Но много от тях в момента не се използват и не защото хората не обичат да пътуват с влак, а защото, както вече споменахме, сериозността и обстановката на железниците ни е стигнала своето дъно.

Има много селца и градчета, на които ако влаковете спрат, хората няма по-какъв начин да се придвижват. В това число абсолютно влиза и единствената ни останала теснолинейка Септември – Добринище, която за чужденците е голяма атракция.

Не е нужно да правим пътища за коли почти до Чудните мостове, Стобските пирамиди или пък паркинги в пещерите, за да приканваме туристите. Точно затова, днес в едното синтрово езеро на Крушунските водопади плава бутилка от Кока-Кола. Привличаме не когото трябва.

Трябва да облагородяваме градовете и селата около природните забележителности, а не да се опитваме да нагаждаме природните забележителности спрямо нас.

Та, след като споменах за природни забележителности, трябва да се сетим, че много от тях се намират около малки китни селца, в които за жалост почти не са останали хора да живеят.

Нека сега помислим за селския туризъм и неговото развитие.

На много хора вече им омръзна да гледат гореспоменатия кич по черноморските и планинските ни курорти. Защо от шумния и мръсен град да отидат в шумния и мръсен курорт, след като чистотата на природата и спокойствието, може да се намира, дори в най-близкото селце?

Такъв пример може да дадем със село Лилково. Някой да е чувал за него?

Това селце се намира на 36км. южно от Пловдив, обвито в начупените форми на Родопите. Пътувайки към с. Лилково, човек ще мине и покрай с. Ситово, където пък има едно друго интересно нещо – Ситовският надпис. Според известни източници, това е неразчетен надпис от рунообразни знаци на неизвестна писменост, намиращ се на не повече от 50 метра над пътя за Ситово. Не се притеснявайте ако не сте го чували. Малцина знаят за него.

Но все пак да не се отклоняваме от темата за селския туризъм.

Връщаме се отново по пътя за село Лилково. Точно този път е вероятно да го минавате повече от час, защото почти липсва. Пътувайки по него, човек по-скоро може да си помисли, че го карат към някое горско сечище, което надявам се в цялата картинка, трябва да отсъства.

Стигайки до въпросното село, човек наистина може да остане без дъх, защото пред него се открива картина на малки китни къщички, разположени около павирана улица, която води до площад с невероятна църква от 1859г. и до едно още по-интересно нещо – бирария „Щайнер“. Та кой няма да се зарадва на бирария, след един мъчителен път през дупки, особено с такова звучно име?! Влизайки вътре, изненадите не спират. Там ще откриете барманката, която е на почти 80 години, сипвайки облак на приятелката си, която е малко по-голяма от нея. Малко по малко с приближаването на залеза от привидно празното селце, започват да се събират хора, точно пред дадената бирария. Разговаряйки с тях, човек няма как да не усети носталгията в гласовете им, за изминалите дни, когато в селото са идвали

хора, ходили са на разходка до Аязмото, до Ситовския надпис, до Щудград и къде ли още не. Правили са събори и празненства. Дори самата барманка разказва, как толкова много обича своето село, че на младини си е взела мъж от Ситово, само и само, защото не е искала да се мести никъде другаде. Точно тази жена, която бе видяла за пръв път морето едва миналата година и то само защото внукът и си бе взел жена от там. Дори не знаеше как се казва морското градче.

Единственото нещо, което напомня за туризъм в с. Лилково е голямата оранжева сграда, която сега вече е хотел, а преди е била училище. Говорим точно за този криворазбран туризъм, където без кич и лукс не може, но явно без клиенти може.

Парадоксалното е, че някои от жителите на Лилково, които с такава жал говориха за отминалото време, пълно с хора по улиците, не искаха да се оправи пътя до селото им, защото знаеха какво следва. Знаеха, че с идването на туристите, след тях неминуемо ще последват и инвеститорите, които ще напълнят селото с още хотели, събаряйки някоя друга стара къща. Ще пристигне магазинчето за сувенири, ще се построят няколко кръчми и разбира се, хранителните стоки КОП. И всичко това ще бъде придружено с думата „ЕКО“ и „БИО“.

А за жителите на Лилково, няма да има никаква полза. Спокойствието ще си отиде.

Трябва да помислим какво означава „селски туризъм“, с какво се свързва и защо думата „село“ се опитваме да модифицираме в „курортно селище“?

Как селският туризъм, ще работи в полза на местното население, природата и туристите? Чрез неговото развитие много млади хора ще се върнат обратно на село и много региони ще стъпят с крачка напред, към развитието си. Стига да знаем, как правилно да го направим.

Защо, след като има чужденци, които идват в България и са готови да платят мило и драго, за да останат в стара къща, без ток и искат да посадят един домати, ние все пак решаваме, че ще им е по уютно в големия лъскав хотел, привличайки точно онзи тип туристи, които ВВС излъчи за Слънчев бряг.

Опитвайки се да предлагаме повече лукс и повече модерни продукти, като „еленско бонфиле на плоча с ароматни корени“, „гръцка салата“ и „шоколадов мус“, вместо чушки бюрек, сарми, шопска салата, мусака и още много други типично нашенски ястия, имам чувството, че се срамуваме от нашия бит и култура, от занаятите и историята си. Защо се опитваме да избягаме от българските си корени, рекламирайки и предлагайки продукти и услуги, които всъщност въобще не са типични за нашата страна?

Срам ли ни е наистина и опитваме ли се да бъдем такива каквито не сме?

Нашето географско положение и история са ни формирали като народ. Точно онази Балканска нотка търсят чуждестранните туристи, идвайки тук.

Какви хора привличаме и с каква култура са те, зависи само от нас. За жалост обаче, това не говори добре и за нашата култура, виждайки с какво се опитваме да задоволим интересите на други, мислейки си, че идвайки с многото си пари в България, неминуемо това ще повиши стандарта на живот, работните места, БВП, социалната, екологична и икономическа дейност. Това може и да е така, но за колко време и на каква цена?

И така, може би следва най-накрая да отговорим на най-важния въпрос: **„Какво не достига за по-доброто развитие на вътрешния туризъм в България?“**

Нещата, които привидно отсъстват са информация за обекти и забележителности, добре развита транспортна инфраструктура, наблягайки на железопътен и автомобилен транспорт, както и култура, най-вече култура!

С риск да се потрета, искам отново да кажа, че липсата на култура е онази дупка в развитието на туризма, в която трябва да се инвестират най-много пари и още повече време.

Точно поради тази причина е най-добре пещерните рисунки в Магурата да останат затворени за посещение, докато Пешо и Марийка не пораснат и не разберат, че не е добре да си оставят инициалите върху рисунките, които са на повече от 7000 години.

В България, относно туристически потенциал, не ни липсва нищо. Имаме си стотици хижи, където може да се практикува високопланински туризъм, хиляди селца, които чакат развитието на селския, кулинарен и винен туризъм, още повече исторически обекти и паметници на културата, водопади, естествени езера, планини, всяка от всяка по-красива, скални феномени, речни проломи, мистични мегалити, потайни язовири и застинали вулкани. Сигурна съм, че пропускам още стотици прекрасни неща, които може да се видят в нашата страна. А за благоприятния климат и плодородна почва, дори няма нужда да говорим.

Можеше да изкарам много статистическа информация, относно легловата база, туристопотока, който минава през нашата страна, инвестициите, които се наливат. С колко се е увеличил или намалил интересът към нашата страна от не знам си коя година до сега и съответно колко милиона или трилиона са минали през нас, да сложа някой друг процент и да напиша на няколко места „доходи“ и „БВП“. Но какво от това?

Туризмът е практика, а не точна и суха наука! Това не е физика, математика, статистика и т.н.. Не е нещо, което не може да се види и не е нужно да я обобщаваме в цифров измерител.

Четейки положителните данни за нашата страна, как приходите се увеличават, как все повече и повече туристи идват, как България е най-предпочитаната дестинация сред зрителите на Discovery Channel и пътувайки из страната, виждам как много места са запустнати, обрасли в храсталаци и не можеш да срещнеш жив човек, се питам, дали хората които пишат дадената теория, наистина живеят в нашата страна?

Ако решите да се разходите из ПП „Българка“, който преди години е била изключително търсена дестинация, ще разберете, че има голяма разлика между нещата, които четете и реалността.

В ПП „Българка“ се намира съответно и горски дом „Българка“, до който се стига сравнително лесно след двучасов преход от гара Кръстец (най-високата гара в Стара планина) и не една природна забележителност, като „Виканата скала“, от която се разкрива гледка на Северна България.

За туристопотока, който е преминавал през даденото място, свидетелстват изоставената кръчма и смесения магазин на гара Кръстец, няколкото сгради, които са приютявали сигурно над 200 души и четирите хижи в близост до „Виканата скала“, които сега са празни.

И може би по-добре да си останат празни, докато не се научим как правилно да използваме туристическите си ресурси, които трябва да бъдат запазени за поколения напред.